

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru No. 16578/12

Ayda TANYELİ ve İbrahim Cudi Yavuz TANYELİ / Türkiye

Başkan

Ledi Bianku,

Yargıçlar

Valeriu Grițco,

Stéphanie Mourou-Vikström

ve Bölüm Yazı İşleri Müdürü Hasan Bakırcı'nın katılımıyla 21 Kasım 2017 tarihinde Komite halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm), 19 Ocak 2012 tarihinde yapılan başvuruyu göz önünde bulundurarak, gerçekleştirilen müzakerelerin ardından aşağıdaki kararı vermiştir.

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2018. Bu gayri resmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

OLAYLAR

1. Başvuranlar Ayda Tanyeli ve İbrahim Cudi Yavuz Tanyeli sırasıyla 1956 ve 1950 doğumlu Türk vatandaşları olup, yine sırasıyla İstanbul ve Muğla'da ikamet etmektedirler. Başvuranlar, Mahkeme önünde, İstanbul Barosuna bağlı Avukatlar A.G. Balçık tarafından temsil edilmişlerdir.

2. Başvurunun kendine özgü koşulları, başvuranlarca ifade edildiği şekilde, aşağıdaki gibi özetlenebilir.

A. Davanın Başlangıcı

3. Yıldız Teknik Üniversitesi ("üniversite") ilk yardım ekibi tarafından 3 Mart 2004 tarihinde düzenlenen tutanaktan, başvuranların oğlu Can Tanyeli'nin üniversitenin tuvaletlerinde bilincini kaybetmesi üzerine, bir grup öğrenci ve bir öğretmen tarafından acile haber verildiği; ambulans personelinin olay yerine gelerek, ilgiliyi ambulansa taşıdığı; oksijen verildiği ve Şişli Etfal Hastanesine götürüldüğü; hastaneye vardıklarında, Can Tanyeli'nin uyandığı ve kendisini iyi hissettiğini ve gitmek istediğini söylediği; ayrıca personelin, ayrıntılı muayene etmesi için kendisini acil hekimle görüştüğü; söz konusu doktorun, ilgiliyi muayene ettiği ve hasta kabul formalitelerini yerine getirmek üzere gişeye gitmesini söylediği ve sonrasında, başka bir acil çağrı almaları sebebiyle yardım ekibinin olay yerinden ayrılmak zorunda kaldığı anlaşılmaktadır.

4. Başvuranların oğlu 4 Mart 2004 tarihinde, saat 8.00 civarında, İstanbul-Beşiktaş'taki Serence Parkında ölü bulunmuştur.

5. Aynı gün düzenlenen olay tutanağına göre, polis, Can Tanyeli'nin üzerinde, eroine benzeyen bir madde bulmuştur.

6. Başvuranların beyanlarına göre, oğulları yaklaşık yedi yıldan beri eroin kullanmaktaydı ve detoksifikasyon tedavisi görmesine rağmen bağımlılığın kurtulamamıştı.

B. Ceza Soruşturmaları

1. Re'sen açılan soruşturma

7. Can Tanyeli'nin cesedinin bulunması sonrasında, adli polis tarafından, şüpheli ölüm nedeniyle bir soruşturma açılmıştır.

8. İstanbul Savcılığı'nın talimatı üzerine, 31 Mart 2004 tarihinde, adli polis, müteveffanın, uyuşturucu madde bağımlısı olan bir arkadaşının -A.B.Ç.- evinde arama yapmış; yapılan aramada üç şırıngayla birlikte 1 gram eroin ve 2 gram cannabis bulunmuştur. A.B.Ç.'nin ifadelerinden ve cep telefonu üzerinde yapılan incelemelerden hareketle, görevliler, başvuranların oğlunun üzerinde bulunan eroinin, uyuşturucu satıcısı Y.Ç. tarafından tedarik edildiğini tespit etmişlerdir.

9. Söz konusu soruşturma kapsamında düzenlenen 18 Mayıs 2004 tarihli otopsi raporunda, başvuranların yakınının ölüm nedeninin, eroin zehirlenmesine bağlı olarak, süpüratif bronşitle ilintili lobüler pnömoni ve solunum yetmezliği olduğu sonucuna varılmıştır.

10. Y.Ç. 10 Haziran 2004 tarihinde sorgusu sırasında, 3 Mart 2004 günü -Can Tanyeli'nin hayatını kaybettiği bir önceki gün- müteveffaya, A.B.Ç.'ye ve yanlarında bulunan üçüncü bir kişiye eroin temin ettiğini ifade etmiştir.

11. Polis aynı gün, A.B.Ç.'nin de ifadesini almıştır. A.B.Ç., 3 Mart 2004 tarihinde, başvuranların oğlu ve bir arkadaşıyla birlikte eroin almaya gittiklerini ve Y.Ç. aracılığıyla, satıcı F.T.den eroin satın aldıklarını anlatmıştır.

12. Mahkeme, konuyla ilgili yargılamanın akıbetinden resmi olarak haberdar edilmemiştir. Bunun yanı sıra, dosyadaki belgelerden, başvuranların oğlunun aşırı doz eroin sonrasında hayatını kaybetmesinin tespit edilmesi sonrasında, yetkililerin, söz konusu maddenin, rızası olmadan, üçüncü bir kişi tarafından kendisine verildiğini gösteren unsurlar bulunmaması nedeniyle ölüm koşullarıyla ilgili olarak yürütülen soruşturmalara muhtemelen son vermek zorunda kaldıkları anlaşılmaktadır.

2. Polis memurları hakkında açılan dava

13. Başvuranlar belirtilmeyen bir tarihte, görevde ihmal nedeniyle, İstanbul Emniyet Müdür Yardımcısı Ş.D. ve İstanbul Narkotikle Mücadele Şube Müdürleri T.E. ve M.Y. hakkında şikâyetçi olmuşlardır.

Bu vesileyle, 15 Ocak 2004 tarihinde, oğullarıyla birlikte polis karakoluna gittiklerini ve söz konusu bu üç şahısa, oğullarına eroin temin eden kişilerin ad ve soyadlarını -T.A., S., V., S., C.T., E.K., E.H., E., M.K., R., H., E., K., Z., B.A.L., A.A.H.- verdiklerini beyan etmişlerdir. Başvuranlar, şikâyetlerini desteklemek için, yaptıkları ihbara rağmen, yetkililerin harekete geçmediklerini ve oğullarının, iddia edilen bu atalet nedeniyle hayatını kaybettiğini ileri sürmüşlerdir.

14. Fatih Savcılığı (İstanbul) 4 Mayıs 2004 tarihinde, yukarıda anılan üç memuru dinlemiştir. İlgililer, başvuranlar tarafından yapılan ihbarla ilintili olarak gerçekleştirmiş oldukları soruşturma ve operasyonları anlatmışlardır.

15. İstanbul Savcılığı 5 Mayıs 2004 tarihinde, suçlanan memurların, ihbar edilen kişilerin yalnızca ad ve soyadı bilgisine sahip oldukları; operasyona başlamadan önce bu kişileri tespit etmiş olmaları gerektiği ve yürüttükleri soruşturma kapsamında iki satıcıyı yakaladıkları gerekçesiyle kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar vermiştir.

Nitekim, İstanbul savcılığı, dosyada yer alan belgelere göre, polisin, başvuranlar tarafından ihbar edilen kişiler arasında yer alan başkaca kişileri de yakaladığını; ancak delil olmaması nedeniyle soruşturmalara son vermek zorunda kaldığını kaydetmiştir.

16. Beyoğlu Ağır Ceza Mahkemesi 10 Eylül 2004 tarihinde, söz konusu kovuşturmayaya yer olmadığına dair karara karşı yapılan itirazı reddetmiştir.

3. Sağlık personeli hakkında yürütülen soruşturmalar

17. Başvuranlar, belirtilmeyen bir tarihte, ambulans personeli ile Şişli Etfal Hastanesi personeli hakkında, tedaviden yoksun bırakma nedeniyle şikâyetçi olmuşlardır. Başvuranlar, oğullarının, uyuşturucu almaya bağlı

semptomlarla hastaneye götürüldüğünü ve söz konusu personelin, kendisiyle ilgilenmediğini ve bilincinin yerinde olmadığını iddia ettikleri yakınlarının hastaneden ayrılmasına söz konusu personel tarafından engel olunmadığını ileri sürmektedirler.

18. Savcılık, yine belirtilmeyen bir tarihte, görevi kötüye kullanma nedeniyle, yedi sağlık görevlisi hakkında, Şişli Asliye Ceza Mahkemesinde dava açmıştır.

19. Şişli Asliye Ceza Mahkemesi 4 Ekim 2007 tarihinde, sanıkları ve aralarında, hastanede bulunduğu sırada kendisine refakat eden başvuranların yakınının bir arkadaşının da bulunduğu dört tanığı dinledikten sonra, suçlanan tüm şahısları serbest bırakmıştır.

Mahkeme, olayların aşağıdaki şekilde olduğunu belirlemiştir: Başvuranların oğlu acile götürülmüş; acile vardıklarında ve o sırada bilinci yerinde olduğundan, olay yerinde polis memurlarını görünce korkuya kapılmış ve acil doktoru, hasta kabul formalitelerini yerine getirmesi için kendisini gişeye yönlendirdiğinde kaçmıştır. Bu nedenle, mahkeme, sanıklara yüklenebilir kusur bulunmadığı sonucuna varmıştır.

20. Mahkeme'ye, söz konusu yargılamanın akıbeti hakkında bilgi verilmemiştir.

C. Tazminat Davası

21. Başvuranlar, belirtilmeyen bir tarihte, Başbakanlık, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Yıldız Teknik Üniversitesi Rektörlüğü hakkında İstanbul İdare Mahkemesinde tazminat davası açmışlardır. Başvuranlar, devlet yetkililerinin, uyuşturucu kaçakçılığına karşı etkin ve caydırıcı mücadelede bulunma ve oğullarının hayatını koruma konularında sözde yetersizliklerinin yanı sıra sağlık kurumunda tedaviden yoksun bırakılması nedeniyle maruz kaldıklarını düşündükleri manevi zarar bağlamında 200.000 Türk lirası talep etmişlerdir.

22. İstanbul 4. İdare Mahkemesi 25 Ekim 2007 tarihinde, başvuruların davasını reddetmiştir. Mahkeme, gerekçesinde, müteveffanın davranışlarına dayanmış ve somut olayın koşullarında yetkililere yüklenebilir bir kusur bulunmadığı sonucuna varmıştır.

23. Danıştay 29 Ocak 2010 tarihli kararla, ilk derece mahkemesinin kararını onamıştır.

ŞİKÂyetLER

24. Başvuranlar, Sözleşme'nin 2. maddesine dayanarak, yetkilileri, yaptıkları ihbara rağmen, uyuşturucu kaçakçılığıyla etkin bir mücadele yürütme konusundaki yetersizlikleri nedeniyle oğullarının yaşam hakkını koruma yükümlülüklerini yerine getirmemekle suçlamaktadırlar. Soruşturma organlarının bağımsız olmamasından da yakınmaktadırlar. Başvuranlar ayrıca, oğullarının, Şişli Etfal Hastanesinde tedaviden yoksun kaldığından şikâyet etmektedirler.

25. Başvuranlar, Sözleşme'nin 13. maddesine dayanarak, yürütülen soruşturmanın etkin olmamasından ve oğullarının ölümünden sorumlu tuttıkları kişilere ceza verilmemesinden yakınmaktadırlar.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

26. Olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eden Mahkeme, başvuruların şikâyetlerinin, Sözleşme'nin yalnızca 2. maddesi açısından -esas ve usul yönünden- bir inceleme yapılmasını gerektirdiği kanaatine varmaktadır. İşbu maddenin somut olayla ilgili bölümü aşağıdaki şekildedir:

"1. Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur. Yasanın ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın infaz edilmesi dışında, hiç kimsenin yaşamına kasten son verilemez.

(...)"

27. Başvuranların oğlunun hayatını kaybetmesinin altında yatan adli makamların yetersiz oluşu ile ilgili şikâyet hususunda, Mahkeme, Sözleşme'nin 2. maddesinin 1. fıkrasının Devlete, kişiye yönelik ihlallerde bulunmaktan caydıran somut bir ceza yasası uygulamaya koyarak ve ihlalleri önlemek, kontrol altında tutmak cezalandırmak üzere tasarlanmış bir uygulama mekanizmasına dayanarak yaşam hakkını güvence altına alma yükümlülüğü yüklediğini hatırlatmaktadır. Söz konusu yükümlülük, zımnen, bir kişi hayatını kaybettiğinde re'sen etkin bir soruşturma yürütülmesini gerektirmektedir. Benzer soruşturmanın temel amacı, bu hakkı koruyan ulusal kanunların etkin şekilde uygulamaya konulmasını sağlamaktır. Soruşturma, ölümün nedeninin belirlenmesine, sorumluların tespit edilmesine ve cezalandırılmasına imkân vermelidir. Burada, sonuç değil, araç yükümlülüğü söz konusudur; dolayısıyla, yetkililerin, olayla ilgili delillerin toplanması için kendilerinden makul olarak beklenebilecek her türlü tedbiri almaları gerekmektedir. Yetkililerin, ölüm olaylarından haberdar edilmeleri, söz konusu ölüm vakalarının meydana geldiği koşullarla ilgili olarak, Sözleşme'nin 2. maddesinden doğan etkin bir soruşturma yürütülmesi yükümlülüğünü *ipso facto* (kendiliğinden) doğurmaktadır (*Sabuktekin/Türkiye*, No. 27243/95, § 98, AİHM 2002-II (özetler) ve *Kavak/Türkiye*, No. 53489/99, § 45, 6 Temmuz 2006).

28. Sözleşme'nin 2. maddesinin birinci cümlesinde bildirilen pozitif yükümlülükler aynı zamanda, bilhassa, yaşamın korunmasına ilişkin bir mevzuata riayet edilmesi söz konusu olduğu varsayıldığında, ölüme neden olan olay ve olguların keyfi bir değerlendirmeye tabi tutulduğunu tespit edebilecek ve gerektiği takdirde, söz konusu hukuk ihlallerinin bastırılmasına ve cezalandırılmasına imkân verecek etkin bir hukuk sistemi kurmayı da gerektirmektedir (bk. *mutatis mutandis* (gerekli değişiklikler yapılmak suretiyle), *Bône/Fransa* (kabul edilebilirlik hakkında karar),

No. 69869/01, 1 Mart 2005 ve *Öneriyıldız/Türkiye* [BD], No. 48939/99, § 91, AİHM 2004-XII).

29. Mahkeme, somut olayda, yetkililerin, şüpheli ölüm nedeniyle re'sen bir soruşturma açtıklarını tespit etmektedir (yukarıda 7. paragraf). Öte yandan, başvuranlar tarafından yapılan şikâyet üzerine, yetkililer iki ceza soruşturması daha açmışlardır (yukarıda 13 ve 17. paragraflar). Bir yandan, İstanbul emniyetindeki görevliler hakkında açılan soruşturmalar vesilesiyle, polisin, başvuranların oğlu tarafından halen hayattayken yapılan ihbarı dikkate aldıktan sonra, uyuşturucu kaçakçılığı yapan şahıslarla ilgili olarak bir operasyon yürüttüğünü tespit etmişlerdir. Öte yandan, Şişli Etfal Hastanesi personeline karşı açılan dava vesilesiyle, başvuranların yakınının acile getirildiği sırada üzerinde eroin bulunduğu ve olay yerindeki polis memurları tarafından yakalanacak olma korkusuyla hastaneden bizzat ayrıldığını saptamışlardır (yukarıda 19. paragraf).

30. Mahkeme ayrıca, başvuranların, oğullarının ölümünün, polis ve sağlık çalışanlarının ihmalkârlığına bağlı olduğu kanaatine vararak, diğerlerinin yanı sıra, İçişleri ve Sağlık Bakanlıkları hakkında idare mahkemelerinde tazminat davası açtıklarını kaydetmektedir.

31. Mahkeme, idare mahkemelerinin, başvuranların, memurların tedbirsizliği ya da ihmalkârlığı nedeniyle Devlete sorumluluk yüklenmesi yönündeki talebini incelediklerini ve başvuranları oğlu ile, hayatını kaybetmeden önce, irtibat halinde olan kişilerin tutumunun doğru olduğu kanaatine vardıklarını tespit etmektedir. İlk derece mahkemesi hâkimi, idarenin, tedbirsizlik ya da ihmalkârlık nedeniyle sorumluluğu bulunmadığı ve söz konusu makamların tutumu ile başvuranların oğlunun ölümü arasında kesinlikle nedensellik bağı bulunmadığı sonucuna varmıştır.

32. Ulusal yargı organlarının kendilerine sunulan delil unsurlarını keyfi şekilde değerlendirdikleri yönünde herhangi bir emare ve yeni delil aracı bulunmaması nedeniyle, Mahkeme, olay ve olgular ile ilgili incelemesini, bunların, ulusal makamlar tarafından belirlendiği şekline dayandıracaktır.

Mahkeme bu bağlamda, Sözleşme'nin 19. maddesine uygun olarak, tek görevinin, Sözleşme gereği, Sözleşmeci Taraflara yüklenen taahhütlere uyulmasını sağlamak olduğu olduğunu hatırlatmaktadır. Bilhassa, ulusal yargı organları tarafından işlendiği iddia edilen fiili ya da hukuk hatalarına ilişkin bir başvuruyu -bu hatalar, Sözleşme tarafından güvence altına alınan hak ve özgürlüklerin ihlaline yol açabilecek nitelikte görülmediği sürece- incelemekle yetkili değildir. Mahkeme bu bağlamda, somut olayda, başvuranların, -gerekli olduğunu düşündükleri iddialarını sunabildikleri ceza ve idare mahkemeleri önünde şikâyetlerini ileri sürebildiklerini tespit etmektedir. Başvuranların, ulusal mahkemeler tarafından verilen kararlarla aynı görüşte olmamaları, ileri sürülen hükmün ihlal edildiği sonucuna varmak için yeterli değildir.

33. Üstelik, Mahkeme, başvuranların oğlunun, hayatını kaybetmeden önce kullandığı uyuşturucu maddeyi, polise adlarını verdiği uyuşturucu kaçakçıları arasında yer almayan satıcı F.T.den aldığını tespit etmektedir (yukarıda 11 ve 13. paragraflar *in fine* (son cümlesi)). Bu nedenle, Mahkeme, başvuranların yakını tarafından yapılan ihbar ve ilgilinin ölümünü çevreleyen koşullarla ilinti olarak yetkililere ihmalkârlık ya da kusur atfedilemez.

34. Mahkeme kuşkusuz, somut olayın olay ve olgularının trajik boyutunun farkındadır. Ancak davanın özel koşullarında, Sözleşme'nin 2. maddesi anlamında, yaşam hakkını koruma yükümlülüğüne riayet edilmediği sonucuna varmak mümkün değildir.

35. Öte yandan, tedaviden yoksun bırakma iddialarına ilişkin şikâyetle ilgili olarak, Mahkeme, somut olayın ulusal mahkemeler tarafından ortaya konuldukları şekliyle olay ve olguları bakımından, başvuranların oğlunun hastaneye geldiğinde bilincinin yerinde olduğunu ve üzerinde uyuşturucu madde bulunması nedeniyle, polis tarafından fark edilecek olma korkusuyla kendi isteğiyle hastaneden ayrıldığını tespit etmektedir (yukarıda 19. paragraf). Bu koşullarda, hastane personelinin, ilgilinin kaçmasından

sorumlu tutulamayacak olması nedeniyle, tedaviden yoksun bırakılmaktan söz edilmesi mümkün değildir. Bu nedenle, Devlet makamları, başvuranların yakınına, sağlık kurumlarında, tıbbi bakım sağlamamakla suçlanamaz (bk. *a contrario* (aksi yönde bir karar için), *Asiye Genç/Türkiye*, No. 24109/07, § 73, 27 Ocak 2015) ve Devletin, Sözleşme'nin 2. maddesinden ileri gelen yükümlülüklerini yerine getirmediği söylenemez.

36. Dolayısıyla, başvuru açıkça dayanaktan yoksun olup, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3 ve 4. fıkraları uyarınca reddedilmelidir.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oybirliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

İşbu karar Fransızca dilinde tanzim edilerek, 14 Aralık 2017 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Ledi Bianku
Başkan